

O NĚKTERÝCH ZVLÁŠTNOSTECH ORGANIZACE SOUČINNOSTI MEZI PROSTŘEDKY VOJSKOVÉ PROTIVZDUŠNĚ OBRANY PŘI POUŽITÍ PROTILETADLOVÝCH DĚLOSTŘELECKÝCH ŘÍZENÝCH STŘEL

Major Vladimír Sálík

Cílem článku je rozebrat některé hlavní zásady, na jejichž základě lze organizovat a uskutečňovat součinnost mezi prostředky vojenské PVO. Při rozboru navrhovaných forem provádění součinnosti je přihlíženo k charakteristickým vlastnostem a bojovým možnostem jednotlivých prostředků PVO s cílem umožnit v rámci součinnosti maximální využití jejich bojových vlastností.

Důraz je kladen na charakteristické zvláštnosti součinnosti, které budou uplatňovány v systému vojenské PVO při použití PLDRS a z tohoto hlediska jsou také prováděny úvahy o způsobech praktického uskutečňování součinnosti mezi skupinami PLD a PLDRS navzájem a mezi skupinami PLD, PLDRS, bráněnými vojsky (objekty) a vlastním stíhacím letectvem.

Úspěchu v bojové činnosti prostředků PVO při ničení nepřátelských prostředků vzdušného napadení lze dosahovat na základě dobře organizované a prováděné součinnosti. V soudobém systému vojenské PVO, v níž nejmohutnější a neúčinnější prostředek je charakterisován PLD řízenými střelami, nabývá součinnost mezi prostředky PVO řady zvláštností. Krite-riem požadavků při organizaci a provádění součinnosti prostředků PVO v soudobých podmínkách je především požadavek prostorově a časově sladit bojové úsilí všech prostředků vojenské PVO, aby maximálně byly využity možnosti a účinnost všech jednotlivých prostředků PVO s důrazem na využití možností PLD řízených střel. Charakteristickou zvláštností při stanovování zásad součinnosti v soudobém systému vojenské PVO je ta skutečnost, že účinná součinnost může být organizována a prováděna jen za předpokladu, že PLD řízené střely mají před všemi ostatními soudobými prostředky PVO přednost v zásahu. Tato skutečnost je u PLD řízených střel podmíněna jejich takticko-technickými vlastnostmi.

Vedle organizované a prováděné součinnosti mezi PLD řízenými střelami a ostatními prostředky PVO je nutno k úspěšnému plnění úkolů organizovat nepřetržitou součinnost také mezi PLD řízenými střelami a bráněnými vojsky (objekty). Účelem této součinnosti je sladit plnění úkolů pozemních vojsk s bojovou činností PLD řízených střel ve všech fázích a údobích útočné i obranné operace. Součinnost PLD řízených střel s bráněnými vojsky (objekty) musí zabezpečovat nepřetržitou obranu bráněných vojsk a objektů s přihlédnutím k podmínkám, v nichž se bude rozvíjet bojová činnost bráněných vojsk (objektů) a PLD řízených střel a s přihlédnutím k podmínkám, v nichž se bude rozvíjet bojová činnost ostatních prostředků PVO v závislosti na jejich palebných a manévrovacích schopnostech. Výrazem součinnosti skupin PLD řízených střel s bráněnými vojsky (objekty) je včasné, časové a prostorově sladěné úsilí PLD řízených střel k obraně bráněných vojsk (objektů) při jejich napadení nepřátelskými prostředky vzdušného napadení.

Součinnosti mezi PLD řízenými střelami a bráněnými vojsky (objekty) se dosahuje na základě

- znalosti úkolů bráněných vojsk (objektů) se strany velitelů PLD skupin řízených střel;

- nepřetržitého přizpůsobování manévru palbou a pohybem charakteru bojové činnosti bráněných vojsk a objektů;

- nepřetržité vzájemné informace o pozemní a vzdušné situaci;

- stanoveného pořadí a způsobu podávání vzájemných informací a úkolech a plánovaném a prováděném manévru;

- nepřetržitého a trvalého spojení a na základě určených signálů, kódů, radiosignálů, apod.

Zásady součinnosti PLD řízených střel s bráněnými vojsky (objekty) nenabývají žádných charakteristických zvláštností, kterými by se v podstatě lišily od zásad součinnosti ostatních prostředků PVO s bráněným objektem. Vzhledem k účinnému dosahu PLD řízených střel a jejich takticko-technickým vlastnostem nabývá součinnost u PLD řízených střel s bráněnými vojsky (objekty) značně širšího rozsahu, než je tomu např. u klasického protiletadlového dělostřelectva, neboť počet objektů, který je bráněn PLD skupinou řízených střel v závislosti na situaci a uskupení bráněných vojsk bude dosahovat většího počtu. Nebude tedy součinnost s bráněnými vojsky (objekty) prováděna jen rámcově na stupni PLD skupiny řízených střel, ale bude nutno ji provádět v závislosti na uskupení bráněných vojsk a rozmístění a úkolech baterií PLD řízených střel až do baterií, při čemž souhlas k závěrům součinnostního dohovoru jednotlivých baterií s bráněnými objekty musí dát představitel štábu PLD skupiny řízených střel. V průběhu vedení boje musí být součinnost na jednotlivých stupních neustále udržována a podle konkrétního vývoje situace na zemi a ve vzduchu neustále upřesňována, a to opět až do stupně PLD baterie řízených střel. V některých případech, kdy PLD skupina řízených střel bude se všemi svými bateriemi působit na menším prostoru k obraně jednoho celistvého objektu, nebude součinnost s bráněným objektem organizována do baterií, ale součinnost bude organizovat a provádět štáb PLD skupiny řízených střel.

Značného významu nabývá v soudobých podmínkách součinnost mezi PLD řízenými střelami a klasickým protiletadlovým dělostřelectvem, tj. součinnost mezi dvěma nejmohutnějšími pozemními prostředky PVO. Systém obrany PLD řízených střel bude téměř ve všech případech doplňován systémem palby protiletadlového dělostřelectva.

Součinnosti mezi PLD řízenými střelami a klasickým protiletadlovým dělostřelectvem se dosahuje

- důkladnou znalostí situace, takticko-technických vlastností, úkolů a bojového použití jednotlivých druhů zbraní;

- zabezpečením včasného zjišťování a rozpoznávání vzdušného nepřítele a vzájemnou informací o něm;

- zabezpečením vzájemné informace nejen o vzdušné, ale i o pozemní situaci, o bojové činnosti nepřítele a vlastních sil PLD řízených střel a klasického PLD;

- jednotným chápáním cíle bojové činnosti, znalostí předvídaných bojových úkolů a způsobů jejich plnění;

— sladěným přeskupením sil a prostředků PLD řízených střel a PL dělostřelectva podle situace a potřeb k účinné PVO bráněných vojsk a objektů;

— organizací nepřetržitého součinnostního spojení a stanovením potřebných kódů a signálů.

Při organizaci a provádění součinnosti mezi PLD řízenými střelami a prostředky klasického protiletadlového dělostřelectva bude nutno vycházet z předpokladu, že PLD řízené střely budou mít před PLD přednost zásahu, což je vynuceno takticko-technickými vlastnostmi PLD řízených střel, především jejich účinností a dosahem při plnění požadavku ničit nepřátelský vzdušný cíl. Na základě konkrétní vzdušné situace, rozmístění a uskupení bojové sestavy PLD řízených střel a s přihlédnutím k jejich možnostem a k možnostem a účinnosti ostatních prostředků PVO, tedy i klasického protiletadlového dělostřelectva, volí si příslušný velitel PLD skupiny řízených střel cíle, na které budou jeho prostředky působit. Přednost zásahu PLD řízených střel před protiletadlovým dělostřelectvem a tudíž i možnost volby cíle musí však být v každém případě skloubena a sladěna s bojovou a palebnou činností skupiny (často i několika skupin) protiletadlového dělostřelectva. Je proto nutno, aby v rámci skloubení palebných úkolů bylo příslušným velitelům PLD skupin známo, na které cíle působí prostředky PLD řízených střel. Velitelé PLD skupin se pak v závislosti na situaci a stanoveném úkolu rozhodují pro ničení těch nepřátelských vzdušných cílů, které vzhledem k bráněnému objektu jsou nejnebezpečnější, které skýtají výhodné podmínky pro zničení a na které nepůsobí prostředky PLD řízených střel, po případě stíhací letectvo.

K zabezpečení součinnosti při sladění palebné činnosti PLD řízených střel a protiletadlového dělostřelectva bude nutno, aby

— příslušní velitelé PLD skupin řízených střel včas informovali velitele PLD skupin, které plní úkoly v prostorech účinné působnosti PLD skupin řízených střel o nepřátelských vzdušných cílech, které jsou ničeny prostředky PLD řízených střel;

— velitelé PLD skupin se rozhodovali při udávání cílů podřízeným na základě plné znalosti situace ve vzduchu a na základě znalosti o činnosti sousedních prostředků PLD řízených střel.

U PLD řízených střel přicházejí v úvahu pro ničení ty nepřátelské vzdušné cíle, které se pohybují ve výškách nad „podlahou“ PLD řízených střel. Prostředky protiletadlového dělostřelectva povedou palbu na cíle ve výškách do „podlahy“ PLD řízených střel vždy (pokud nebude pro PLD platit zákaz palby v důsledku přítomnosti naváděných vlastních stíhacích letounů), a to i v těch případech, kdy dostal velitel PLD skupiny návestí o tom, že na uvedený cíl působí prostředky PLD řízených střel. Nepřátelský vzdušný cíl může od okamžiku, kdy na potřebnou vzdálenost je přijímáno rozhodnutí příslušného velitele PLD řízených střel, provést manévry změnou výšky a dostat se tak mimo prostor působnosti PLD řízených střel. V tomto případě, kdyby se příslušní velitelé PLD striktně řídili návestím, že na cíl působí PLD řízené střely, prolétl by nepřátelský vzdušný cíl nikým nepostřelován celým prostorem systému protiletadlové dělostřelecké obrany.

Působí-li PLD řízené střely na cíle, které se pohybují ve výškách nad účinným dosahem prostředků protiletadlového dělostřelectva, není nutno,

aby velitelé skupin PL dělostřelectva byli informováni velitelem PLD skupiny řízených střel o cílech, na které působí jejich prostředky. V těchto případech informování ze strany velitele PLD řízených střel není nutné, neboť jeho činnost nikterak neovlivňuje rozhodování velitelů skupin protiletadlového dělostřelectva.

U malorážního protiletadlového dělostřelectva, jehož výškový dosah účinnosti nebude zasahovat nad „podlahu“ PLD řízených střel, není nutné organizovat uvědomování o cílech, na které působí PLD řízené střely.

Důraz na informování o činnosti PLD řízených střel je nutno klást na prostředky středorážního PLD, kde okruhy účinnosti PLD řízených střel a středorážního PLD se ve vertikální rovině vzájemně překrývají.

Jedním z nejdůležitějších součinnostních článků v soudobém systému PVO vojsk je součinnost mezi PLD řízenými střelami a stíhacím letectvem. Této součinnosti se dosahuje

- znalostí situace, bojových úkolů jednotlivých druhů zbraní, jakož i znalostí takticko-technických možností obou zbraní;
- zabezpečením včasného zjištění a rozpoznání vzdušného nepřítele a vzájemnou informací o něm;
- zabezpečením vzájemné informace o situaci a bojové činnosti PLD řízených střel a stíhacího letectva;
- jednotným chápáním cíle bojové činnosti, znalostí předvídaných bojových úkolů a způsobů jejich plnění;
- sladění manévru a bojové činnosti PLD řízených střel a stíhacího letectva k účinné PVO bráněných vojsk a objektů při maximálním využití bojových vlastností a možností jednotlivých zbraní;
- organizací nepřetržitého součinnostního spojení a stanovením potřebných kódů a signálů.

Stejně jako při organizaci součinnosti mezi PLD řízenými střelami a klasickým PLD je nutno i při organizaci součinnosti mezi PLD řízenými střelami a stíhacím letectvem vycházet z předpokladu, že PLD řízené střely budou mít před stíhacím letectvem přednost zásahu na nepřátelský vzdušný cíl. Tato přednost zásahu je podmíněna takticko-technickými vlastnostmi PLD řízených střel, které vzhledem k možnostem a účinnosti stíhacího letectva dávají ze strany PLD řízených střel větší pravděpodobnost zničení nepřátelského vzdušného cíle než jaké lze dosáhnout při zásahu stíhacího letectva. Stíhací letectvo v závislosti na vzdálenosti letišť od předního okraje a možnostech účinného navedení nebude mít často vůbec možnost zasáhnout proti nepřátelským prostředkům vzdušného napadení ani před hranicí druhého pásma obrany, natož pak před předním okrajem vlastních vojsk. Uskupení PLD řízených střel a dovedný manévr palbou umožňuje naopak PLD řízeným střelám účinně působit na většinu nepřátelských prostředků vzdušného napadení ještě před hranicí bombardování vojsk v dotyku nebo objektu.

Pro součinnost PLD řízených střel se stíhacím letectvem vzhledem k nejúčinnějšímu využití obou zbraní pro ničení nepřátelských prostředků vzdušného napadení budou platit tyto hlavní zásady:

- PLD řízené střely mají při náletech nepřátelských prostředků vzdušného napadení před stíhacím letectvem přednost zásahu vždy, pokud nepřátelské vzdušné cíle nepůsobí ve výškách pod „podlahou“ PLD řízených střel;

— stíhací letectvo působí na všechny nepřátelské vzdušné cíle pokud nedostalo signál, že na daný cíl působí PLD řízené střely. Před ostatními prostředky PVO (středorázové a malorázové PLD, PL kulometry apod.) působí stíhací letectvo přednostně.

Sladění bojové činnosti PLD řízených střel a stíhacího letectva musí vycházet z předpokladu maximálního a nejúčinnějšího využití bojových vlastností a možností obou zbraní při ničení nepřátelských prostředků vzdušného napadení v závislosti na charakteru činnosti a počtu nepřátelských vzdušných cílů a v závislosti na situaci bráněných vojsk a objektů. Při plnění těchto požadavků bude nutno, aby

— velitelé PLD skupin řízených střel včas informovali velitele stíhacích leteckých divíí, které působí v prostorech bráněných PLD skupinami řízených střel o nepřátelských vzdušných cílech, které jsou ničeny prostředky PLD řízených střel;

— prostředky stíhacího letectva byly naváděny na nepřátelské vzdušné cíle na základě znalosti o činnosti sousedních prostředků PLD řízených střel.

Při organizování a provádění součinnosti mezi PLD řízenými střelami a stíhacím letectvem nebude výhodné, aby volba nepřátelských vzdušných cílů byla prováděna na základě výšek těchto vzdušných cílů. Rozhodnutí pro navádění stíhacího letectva je přijímáno tehdy, kdy nepřátelský vzdušný cíl je ještě poměrně značně vzdálen, stejně tak i přidělení cíle PLD řízeným střelám je provedeno na značnou vzdálenost.

Vzdálenost nepřátelského vzdušného cíle od předpokládaného prostoru střetnutí každého z uvažovaných prostředků PVO umožňuje vzdušnému nepříteli provést manévry výškou a při přiletu do uvažovaného prostoru střetnutí vlétnout ve značně změněné výšce, než na jaké bylo přijímáno rozhodnutí pro zásah PLD řízených střel nebo stíhacího letectva. V těchto případech by byl účinný zásah PLD řízených střel nebo stíhacího letectva značně komplikován a účinnost PVO by byla často zeslabována.

Na nepřátelské vzdušné cíle, které budou působit na výškách pod „podlahou“ prostoru účinnosti PLD řízených střel, bude stíhací letectvo působit s výjimkou některých případů neomezeně. V jiných případech lze v rámci součinnostního dohovoru mezi PLD řízenými střelami a stíhacím letectvem stanovit, že stíhací letectvo v prostorech působnosti PLD řízených střel nebude působit ani přelétávat ve výškách nad „podlahou“ prostoru účinnosti PLD řízených střel.

V řadě případů však bude možno prostorově vymezovat zásah jednotlivých prostředků stíhacího letectva a PLD řízených střel. Toto prostorové vymezení působnosti může být prováděno tak, že

— PLD řízené střely budou v celém okruhu účinné působnosti působit na nepřátelské vzdušné cíle neomezeně;

— stíhací letectvo bude v prostorech bráněných PLD řízenými střelami v celém okruhu účinnosti (nebo určité vymezené části) působit jen pod „podlahou“ PLD řízených střel;

— stíhací letectvo v závislosti na vzdálenosti letišť od předního okraje a na charakteru rozmístění bráněných vojsk a objektů bude působit na nepřátelské vzdušné cíle od určitých čar v terénu (na příklad od 2. pásma obrany dále do hloubky apod.).

PLD řízené střely mohou působit i na ty nepřátelské vzdušné cíle, na které jsou naváděny vlastní stíhači, a to v těch případech, byl-li systémem průzkumu PLD řízených střel vzdušný nepřítel bezpečně rozpoznán a nemohou-li být palbou PLD řízených střel ohroženy vlastní stíhací letouny. Za bezpečnost vlastních stíhacích letounů v prostoru účinnosti PLD řízených střel, o jejichž přítomnosti byla PLD skupina řízených střel součinnostním spojením uvědoměna, plně odpovídá velitel útvaru (skupiny) PLD řízených střel, jehož baterie působí na nepřátelské vzdušné cíle, na které jsou naváděny vlastní stíhací letouny.

Součinnost mezi PLD skupinami řízených střel a stíhacím letectvem bude také v řadě případů zabezpečena rozpoznávacím zařízením na letounech a radiolokačních prostředcích PLD řízených střel podle platných kódů.

V některých prostorech, které budou vzhledem k důležitosti a významu bráněných vojsk a objektů v nich rozmístěných silně bráněny systémem PLD řízených střel, mohou při sledování požadavku maximálního využití možností a účinnosti PLD řízených střel být stanoveny zakázané prostory pro přelety vlastního letectva.

Ve všech případech je nutno, aby příslušní velitelé PLD řízených střel byli včas informováni o bojové činnosti vlastního stíhacího letectva, o přeletech vlastních prostředků vzdušného napadení apod. Určený orgán náčelníka PVO armády (frontu) upřesňuje se štábem stíhacího letectva nebo operační skupinou letectva otázky součinnosti, které se vyskytují v průběhu bojové činnosti. Odpovědnost za využití svých prostředků a za rozhodování o volbě cílů však přísluší velitelům PLD skupin řízených střel a velitelům stíhacích leteckých divisí.

Neméně důležitou otázkou, která se projevuje v účinnosti soudobé pozemní PVO, je organizace a provádění součinnosti mezi jednotlivými sousedními skupinami PLD řízených střel, a to zvláště u těch skupin, jejichž okruhy účinné působnosti se vzájemně překrývají. Účelem součinnosti mezi jednotlivými PLD skupinami řízených střel je vzájemné sladění jejich bojové činnosti při ničení nepřátelských prostředků vzdušného napadení. Případů, kdy budou dvě PLD skupiny řízených střel působit v blízkosti sebe a jejich okruhy účinné působnosti se budou překrývat, bude při praktické bojové činnosti poměrně málo. Ve všech případech, kdy bude tato součinnost organizována, bude nutno, aby mezi oběma skupinami PLD řízených střel byla organizována a v průběhu bojové činnosti prováděna nezbytná vzájemná informace o vlastní bojové činnosti a o nepřátelských vzdušných cílech, na něž prostředky PLD řízených střel té které skupiny působí. Na základě součinnosti prováděné mezi dvěma sousedními PLD skupinami řízených střel musí být při vedení palby na nepřátelské vzdušné cíle dosaženo dovedného rozdělení prostředků PLD řízených střel na jednotlivé cíle tak, aby na jeden a tentýž cíl nepůsobilo současně více prostředků PLD řízených střel než je třeba ke splnění požadavku matematické naděje snížení uvažovaného cíle, zatím co ostatní cíle, třeba i stejně nebezpečné, by mohly v některých případech prolétávat okruhy účinnosti vůbec nepostřehovány. Při vytyčování zásad součinnosti prostředků PVO v konkrétních podmínkách armády (frontu) musí být pro sousední skupiny PLD řízených střel stanoveno, jakým způsobem bude organizována a prováděna volba jednotlivých cílů tou kterou PLD skupinou řízených střel a jakým způso-

bem bude organizována a prováděna výměna informací o působení jednotlivých skupin na objevivší se nepřátelské vzdušné cíle.

Volba cílů a výměna informací může být prováděna tak, že

— PLD skupina řízených střel, která brání v sestavě armády (frontu) prvořadě objekty, bude mít přednost ve volbě cílů a současně povinnost informovat velitele sousedních PLD skupin řízených střel o cílech, na které působí vlastními prostředky;

— působnost jednotlivých PLD skupin řízených střel bude vymezena stanovenými prostory nebo sektory. Jiná PLD skupina řízených střel bude do sousedního prostoru (sektoru) působit jen na základě součinnostního dohovoru v těch případech, kdy skupina vzhledem k počtu nepřátelských vzdušných cílů nebude moci svými vlastními prostředky všechny cíle ničit. Velitel PLD skupiny řízených střel, který odpovídá za obranu objektů v daném prostoru (sektoru), bude povinen však vždy oznámit veliteli PLD skupiny řízených střel, s nímž udržuje součinnost, ty cíle, na které působí v daném prostoru (sektoru) jeho vlastní prostředky;

— volba cílů mezi jednotlivými skupinami PLD řízených střel bude prováděna na základě součinnostního dohovoru s přihlédnutím ke stanovenému úkolu jednotlivých PLD skupin řízených střel a s přihlédnutím k tomu, která z PLD skupin řízených střel má výhodnější podmínky pro úspěšné zničení uvažovaného cíle.

Velitelé jednotlivých sousedních PLD skupin řízených střel si vzájemně vyměňují zprávy získané radiolokačním a vidovým průzkumem a slaďují způsob činnosti svých radiotechnických prostředků. Odpovědnost za vybudování a zřízení součinnostního spojení je určována starším náčelníkem.

V řadě případů při vedení operací bude nutno organizovat a provádět těsnou součinnost mezi vojskovými PLD skupinami řízených střel a prostředky protivzdušné obrany státu. Ve všech případech společné činnosti vojenských prostředků PLD řízených střel a prostředků PVOS je nutno přihlížet k možnostem a úkolům vojsk i PVOS.

Prostředky vojenských PLD řízených střel organizují odposlech sítě výstrahy PVOS. V případě, že prostředky vojenských PLD řízených střel jsou rozmístěny v blízkosti RTH PVOS, mohou organizovat přímý odposlech těchto jednotek. Odposlech hlášení radiotechnického vojska PVOS se uskutečňuje u vojenských PLD řízených střel vyčleněním přijímačů do rádiových směrů (sítí) hlášení, nebo paralelním napojením na linková vedení v určených místech. V případě rozmístění vojenských PLD řízených střel v bráněných místech PVOS, nebo v jejich blízkém okolí, navazují velitelé vojenských PLD skupin řízených střel spojení, na němž je uskutečňována součinnost v otázkách uvědomování o vzdušné situaci.

Zásady, podle nichž bude uskutečňována a prováděna součinnost mezi vojskovými PLD řízenými střelami a PLD řízenými střelami, stíhacím letectvem a protiletadlovým dělostřelectvem PVOS, budou obdobné zásadám, které byly rozebrány v součinnosti vojenské PVO.